

Manuál pro členy pracovních skupin sektorové rady k vytváření profesních kvalifikací

(manuál slouží jako doplňující metodika naplňování NSK)

Části:

- I. Základní kroky tvorby hodnoticího standardu profesní kvalifikace** (stručný přehled základních kroků - postupu při vytváření hodnoticího standardu profesní kvalifikace)

- II. Podrobnější informace k jednotlivým krokům**

I. Základní kroky tvorby hodnoticího standardu profesní kvalifikace

1. krok – Určete požadavky na dovednosti (kompetence) profesní kvalifikace

Popište požadavky na dovednosti a znalosti a formulujte je jako kompetence, tzn. **co má člověk umět**, aby zvládl příslušnou kvalifikaci.

Vycházejte z Národní soustavy povolání, zejména z kompetencí již stanovených u odpovídajících typových pozic, příp. dalších informací (pracovní činnosti, příklady prací).

Příklady formulací kompetencí (PK - Montážník nábytku)

- *Volba postupu práce, způsobu zpracování, nástrojů a materiálů pro montáž a demontáž nábytku a interiérových prvků.*
- *Úprava dřevěných, plastových aj. materiálů elektrickými a ručními nástroji a nářadím.*
- *Rozměrové vrtání a montáž kotevní techniky.*

2. krok – Vytvořte kritéria pro ověření jednotlivých kompetencí

Vypište kritéria - **úkoly, které budou zkoušenému zadávány** pro zjištění jeho skutečných dovedností. Kritéria popisují co má při zkoušce zkoušený předvést, aby prokázal, že ovládá danou dovednost (kompetenci). Určete, zda musí být vždy splněna všechna kritéria nebo jejich kombinace.

Příklady formulací kritérií – úkolů (PK - Montážník nábytku, kompetence - Rozměrové vrtání a montáž kotevní techniky)

- *Určit podle technické dokumentace postup práce a způsob montáže kotevní techniky, zvolit správné nástroje, nářadí, pomůcky a měřidla.*
- *Rozměřit podle technické dokumentace interiérové prostory.*
- *Vyvrát otvory na kotvení nábytku, vyčistit a zkontrolovat otvory.*

3. krok – Stanovte způsoby ověření jednotlivých kritérií

Určete **formu**, jakou mají být jednotlivé úkoly (kritéria) splněny – zda má zkoušený úkol předvést prakticky, písemnou formou nebo ústně.

Příklad způsobů ověření (PK - Montážník nábytku, kompetence - Rozměrové vrtání a montáž kotevní techniky, kritérium - Rozměřit podle technické dokumentace interiérové prostory: způsob ověření - Praktické předvedení se slovním vysvětlením)

4. krok – Stanovte pokyny pro realizaci zkoušky (část B hodnoticího standardu „Organizační a metodické pokyny“)

Stanovte další pokyny pro zkoušeného i zkoušejícího a vymezte **podmínky, za jakých by měla zkouška proběhnout**.

Např. zda je zkoušený před zkouškou povinen předložit určité doklady, na co se má zkoušející při ověřování zaměřit, zda může zkoušený používat určité pomůcky, zda je či není vyžadována zdravotní způsobilost, kolik zkoušejících má být u zkoušky, jakou mají

mít kvalifikaci, jaké stroje, nástroje, materiály a další technické vybavení jsou pro realizaci zkoušky potřebné, jak dlouho bude zkoušení trvat.

Komplexní informace o tvorbě hodnotícího i kvalifikačního standardu a další související informace obsahuje metodika Národní soustavy kvalifikací (NSK). Tyto materiály doplňují proškolení členů PS ze strany NÚV v metodice NSK a předání komplexní metodiky NSK.

II. Podrobnější informace k jednotlivým krokům

Kompetence profesní kvalifikace

Vlastnosti kompetencí

- Formulují, co má člověk umět, aby získal příslušnou kvalifikaci.
- Jsou předpokladem pro dosažení žádoucího výsledku práce.
- Musí být sledovatelné, měřitelné a trénovatelné.
- Neměly by být formulovány příliš detailně (detail budou popisovat kritéria).
- Měly by zohledňovat aktuální i perspektivní požadavky trhu práce.

Související informace

U některých kvalifikací (např. u profesí ve vyšších úrovních, kde je zapotřebí větší teoretická znalost problematiky) mohou být kompetence formulovány nejen jako dovednosti (vytvoření těsta pro upečení chleba), ale také jako **znalosti** (standardy jakosti a kvality v potravinářství).

Do kompetencí patří také tzv. **měkké kompetence** (např. efektivní komunikace, pružnost, schopnost týmové práce, ovlivňování ostatních, zákaznická orientace, přesnost, pečlivost, orientace v informacích, odolnost vůči stresu atd.). U profesních kvalifikací by měly být „měkké kompetence“ integrovány v rámci „odborných“ kompetencí (to znamená např. sjednávání pojištění nemovitostí – v této kompetenci budou i kritéria k ověření schopnosti naslouchat, zákaznická orientace apod.).

Každá profesní kvalifikace i každá kompetence má určitou **kvalifikační úroveň** dle jednotné soustavy kvalifikačních úrovní NSK. Popisy kvalifikačních úrovní a jejich vztahů jsou v Metodice naplňování NSK. Výsledná úroveň profesní kvalifikace má odpovídat úrovni jednotlivých kompetencí v dané profesní kvalifikaci, s tím, že větší váhu mají kompetence, které jsou pro danou kvalifikaci zásadní. Nemělo by se přitom stát, že některá zásadní kompetence má vyšší úroveň než je úroveň profesní kvalifikace jako celku.

Kritéria pro ověření jednotlivých kompetencí

Kritéria hodnocení popisují, co musí uchazeč splnit, aby prokázal příslušnou kompetenci. Kritérium musí být:

- Jednoznačné, nemělo by umožňovat vícero výklad.

- Formulované v dokonavém infinitivu (např. zhotovit, změřit, vypočítat apod.), aby bylo použitelné pro zadání úkolu.
- Detailněji vymezené (vyjádřením požadovaných vlastností, parametrů nebo uvedením normy).

Je nutno vymežit, zda je k úspěšnému absolvování zkoušky třeba splnit všechna kritéria uvedená u dané kompetence nebo jen některá (např. splnit všechna kritéria, nebo splnit minimálně 3 kritéria, nebo splnit kritérium a, b plus minimálně jedno z kritérií d-g).

Způsoby ověření jednotlivých kritérií

Způsob ověření je třeba stanovit pro každé jednotlivé kritérium. Určuje formu ověření kritéria.

Praktické předvedení

- Upřednostňovaný způsob ověření, uchazeč **předvádí určitou činnost**. Pojem „**praktické**“ zde neznamena jen „**fyzické**“ – může sem patřit např. výpočet výše pojistného plnění, volba určitých nástrojů či postupů, ústní komunikace apod.
- Hodnotí se buď **průběh** předváděné činnosti, nebo přímo její **produkt** - výsledek, resp. jeho parametry či vlastnosti stanovené v kritériu ověřování.

Je efektivní, aby se předváděné úkoly stanovené pro více kompetencí sestavily do jednoho procesu, který vede k určitému výsledku, k němuž jsou potřebné všechny tyto kompetence.

Písemné ověření

- U kompetencí, které nejsou ověřitelné prakticky
- Vhodným doplňkem je ústní obhajoba této úlohy. Ve způsobu ověření pak může být uvedeno např. „písemnou úlohou s ústní obhajobou“.
- Zvláštní formou písemného ověřování jsou písemné **testy** různého typu. Testy ověřují pouze znalosti, proto test nemůže být jediným způsobem ověřování.

Obdobně jako u praktického ověřování je možné jednotlivé písemné úkoly sloužící pro ověřování různých kompetencí sestavit do jedné komplexní úlohy (projektu, případové studie), která vede k určitému výsledku, k němuž jsou potřebné všechny kompetence.

Ústní ověření

- Uchazeč se verbálně vyjadřuje k dané otázce, tématu, vysvětluje své postupy.
- Využívá se při ověřování znalostí, jedná se o doplňkový způsob ověřování.

Praktické a ústní ověřování může být spolu kombinováno.

Zpracování kroku 1 – 3 do části A hodnotícího standardu - **PŘÍKLAD:**

1. krok - Kompetence – Montáž a demontáž nábytku a interiérových prvků	
2. krok - Kritéria hodnocení	3. krok - Způsob ověření
a) Zvolit vhodný technologický postup předmontáže a montáže nábytku, dělicích příček včetně instalací elektrických zásuvek, světel, spotřebičů, přívodu a odpadu vody, dřezů, umyvadel apod.	Slovní vysvětlení
b) Provádět předmontáž kování, podsestav a montáž nábytku a nábytkových sestav včetně instalací, dodržovat postup práce dle montážního návodu od výrobce	Praktické předvedení se slovním vysvětlením
c) Osazovat výplně rámců (zejména sklo a ostatní křehké materiály)	Praktické předvedení se slovním vysvětlením
d) Kompletovat montážní práci včetně seřízení kování, rektifikace a zavěšování jednotlivých prvků	Praktické předvedení se slovním vysvětlením
e) Odzkoušet funkčnost a bezpečnost přívodu a odpadu vody, těsnosti spojů, elektrických instalací, spotřebičů	Praktické předvedení se slovním vysvětlením
2. krok - Je třeba splnit kritérium a); z kritérií b) – e) splnit dvě kritéria.	

Organizační a metodické pokyny pro realizaci zkoušky

Tyto pokyny tvoří část B hodnotícího standardu.

Organizační a metodické pokyny jsou rozděleny do několika oblastí (níže jsou oblasti, které zpracovávají členové pracovních skupin):

Pokyny pro realizaci zkoušky

Základní požadavky, informace a doporučení, které pomohou zkoušejícímu při vytváření konkrétního programu zkoušky, a které doplňují informace k části A hodnotícího standardu.

	Popis - příklad:
<u>Jaké jsou vstupní požadavky na zkoušeného - uchazeče o profesní kvalifikaci? (např. předložení potřebných dokladů - zdravotní průkaz, řidičský průkaz, další certifikáty, které jsou podmínkou pro absolvování zkoušky na profesní kvalifikaci, může např. podmínka získání jiné profesní kvalifikace apod.);</u>	<i>Uchazeč se prokáže předepsaným oprávněním pro možnost vykonávat samostatnou činnost na elektrických zařízeních podle vyhl. č. 50/1978 Sb.</i>
<u>Existují obecné náležitosti, které je nutno splnit před započítáním zkoušky? (např. předložení potřebných dokladů, požadavky BOZP, PO, seznámení s pracovištěm apod.);</u>	<i>Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.</i>

<p><u>Na co se má zkoušející (autorizovaná osoba) při ověřování zaměřit – doporučení tvůrce kvalifikace zkoušejícímu? (např. které prvky zkoušky jsou klíčové; uvedení příkladů - typů úloh, případně návodů, jak sestavit úkoly, na jaké skutečnosti se při hodnocení zkoušeného zaměřit apod.);</u></p>	<p><i>Při hodnocení zkoušeného je vhodné se zaměřit např. na tyto činnosti:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Práce s dodanou konstrukční a technologickou dokumentací</i> - <i>Volba postupu práce, způsobu zpracování, nástrojů a materiálů pro zhotovení požadovaného nábytkářského výrobku</i> - <i>Ruční obrábění materiálů na bázi dřeva a plastů řezáním, hoblováním, tvarováním, dlabáním, vrtáním, broušením atd. ručními nástroji</i> - <i>Obsluha, seřizování a běžná údržba ručních dřevoobráběcích strojů a nástrojů</i> <p><i>Při ověřování splnění kritérií založených na formě praktického předvedení je třeba přihlížet především k bezpečnému provádění všech úkonů, ke kvalitě zhotovené práce, případně výrobku i k časovému hledisku zvládnutí operací.</i></p>
<p><u>Existují další doporučení pro kvalitní průběh zkoušky?</u></p>	<p><i>Při ověřování by měl být vytvořen určitý produkt – např. montáž části kuchyňské linky.</i></p> <p><i>Písemný způsob ověření bude zabezpečen formou testu (pravidla pro vytváření testu: ...)</i></p>

Informace o počtu zkoušejících

Kolik osob (zkoušejících) by mělo zkoušet? - vybírá se jedna z nabízených variant

- 1) Zkouška probíhá před jednou autorizovanou osobou
- 2) Zkouška probíhá před zkušební komisí složenou z 1 - 3 členů - AOs

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby

Jaké jsou požadavky na odbornou způsobilost zkoušejícího (autorizovanou osobu) – stupeň a obor vzdělání, délka a druh praxe, další požadavky?

Jak má zkoušející (autorizovaná osoba) splnění požadavků prokázat?

Příklad:

Autorizovaná osoba musí mít nejméně střední vzdělání s maturitní zkouškou a musí splňovat jednu z následujících variant požadavků:

- a) *Střední vzdělání s výučním listem v oboru vzdělání truhlář a alespoň 5 let praxe jako osoba odpovědná za činnosti v oblasti nábytkářské výroby*
- b) *Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oblasti nábytkářské výroby a alespoň 3 roky praxe jako osoba odpovědná za činnosti v oblasti nábytkářské výroby nebo ve funkci učitele odborného výcviku, z toho minimálně jeden rok v období posledních dvou let před podáním žádosti o autorizaci.*

Nezbytné materiální a technické předpoklady

Jaký je seznam požadovaného materiálního a technického vybavení, který musí zájemce o autorizaci doložit, aby mohl zkoušky realizovat (stroje, nástroje, materiály, prostory, vybavení prostor, exteriéry)?

Požadavky nesmí být vágní (např. „odpovídající technické vybavení“), ale na druhou stranu by neměly specifikovat jeden typ konkrétního zařízení.

- Specifikace požadovaného vybavení by měla být provedena např. nastavením číselných parametrů, použitím jednoznačných odborných pojmů, které vybavení jednoznačně konkretizují, popisem celého pracoviště pomocí jednoznačně vykládaných odborných pojmů nebo uvedením normy nebo předpisu, který definuje zpravidla určitý komplex vybavení.

Příklad:

Pro zajištění zkoušky podle tohoto hodnotícího standardu je třeba mít k dispozici truhlářskou dílnu vybavenou truhlářskými stroji a zařízeními k vykonání zkoušky, s minimálním následujícím materiálně technickým vybavením:

- *Prostory a zdroj potřebné energie odpovídající bezpečnostním a hygienickým předpisům.*
- *Materiály a polotovary pro montáž nábytkářských výrobků.*
- *Technologické postupy.*
- *Technologické vybavení pro montáž nábytku a bytového zařízení.*
- *Příjemky, výdejky zboží a surovin.*

Doba přípravy na zkoušku a doba pro vykonání zkoušky

Jak dlouhá doba je nutná pro přípravu zkoušeného na úkoly zadané na zkoušce a jak dlouhá doba je nutná k realizaci zkoušky?

Doba přípravy na zkoušku - kvalifikovaný odhad součtu časů, které by uchazeč měl mít na přípravu pro jednotlivé úkoly; celkový čas se stanovuje většinou v minutách, a to jako rozmezí oscilující kolem optimální doby o cca 20–40 % nahoru i dolů.

Příklad:

Celková doba přípravy na zkoušku (včetně případných časů, kdy se uchazeč připravuje během zkoušky) je 15 až 20 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

Doba pro vykonání zkoušky - celková čistá doba zkoušení. Je třeba provést kvalifikovaný odhad časů potřebných k ověření jednotlivých kompetencí, resp. kritérií, a zohlednit přitom i pokyny k realizaci zkoušky (např. možnost ověřovat více kompetencí v rámci jedné komplexní úlohy nebo v rámci testu) a kvalifikovaně odhadnout dobu jejich ověřování; výsledná doba pro vykonání zkoušky se stanoví jako rozmezí oscilující kolem součtu těchto časů o cca 15–30 % nahoru i dolů a uvede se v hodinách.

Příklad:

Celková doba trvání vlastní zkoušky (bez času na přestávky a na přípravu) je 5 až 7

hodin (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška může být podle zadaných výrobků/činností rozložena do více dnů.

Autorizující orgán

Kdo (které resortní ministerstvo) bude autorizované osobě udělovat autorizaci (tzn. kdo schvaluje, že daná osoba může být zkoušejícím – autorizovanou osobou). Udělovat autorizaci – oprávnění být autorizovanou osobou (zkoušejícím) - jsou oprávněny autorizující orgány (jednotlivá ministerstva), do jejichž působnosti daná profesní kvalifikace patří (např. Ministerstvo zemědělství pro PK Chovatel drůbeže a běžců). Zákon č. 179/2006 Sb. konkretizuje – doplnit v souladu se zákonem.

Příklad

Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj atd.

Týká se povolání

Kterého povolání, typové pozice nebo průřezové typové pozice z Národní soustavy povolání se profesní kvalifikace týká.

U povolání nečleněného do typových pozic se uvede název tohoto povolání podle NSP. U povolání s typovými pozicemi zde bude uveden název povolání, a název příslušné typové pozice podle NSP. Pod tím bude uveden odkaz na typovou pozici na www.nsp.cz.

Příklad:

Týká se povolání Pekař a skupiny pracovních činností Pracovník výroby jemného pečiva
NEBO: týká se povolání Razítkář (pro povolání s 1 TP)

Pokud se v NSP (KTP) takové **povolání nevyskytuje**, bude v KS, HS uvedeno, že *SR doporučuje do NSP toto povolání doplnit*. Tato alternativa je však velmi výjimečná a je nutno ji odsouhlasit s garantem NÚV a v Koordinační radě.

Důležité odkazy:

www.narodni-kvalifikace.cz, www.nsp.cz, www.vzdelavaniaprace.cz.